

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Кристина Върбанова–Денчева

Заместник декан по учебната дейност на ФБКН – УниБИТ

Относно: Дисертационен труд за присъждане на научната степен

“Доктор на социологическите науки”

по научна специалност 05.11.03 „Наукознание”

в професионално направление 3.1. „Социология, антропология

и науки за културата” с автор доц. д-р Людмила Иванчева

на тема ”НАУКАТА В СЪВРЕМЕННОТО ОБЩЕСТВО НА ЗНАНИЕТО:

РОЛЯ, СТАТУС И СОЦИАЛНИ ФУНКЦИИ”

1. Данни за автора на дисертацията

Познавам доц. Людмила Иванчева още от периода на редовната ѝ докторантура в Софийския университет, където тя се изяви като способен, амбициозен и креативен млад учен. Инженерното ѝ образование е спомогнало за развитието на безупречно логическо мислене и овладяване на спецификите на системния подход и на методите на моделиране, което е не само полезно за целите на социалните изследвания, но и формира нестандартен подход. Като неин колега от бившия ЦНИН-БАН имам отлични впечатления от съвместната ни работа. Научните ѝ постижения са показател за стремежа ѝ да си поставя високи професионални цели, системно и с постоянство да ги следва и успешно да ги реализира - убедително потвърждение за това е и настоящия дисертационен труд.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Темата на дисертацията, свързана с изследване на трансформиращите се социални функции и роля на науката в съвременното общество, базирано на знания, е изключително актуална, комплексна, сложна и навременна. Свидетелство за тази оценка са проучените и цитирани от авторката множество научни публикации и политически документи на Европейската комисия и на авторитетни международни организации като ЮНЕСКО и ОИСР. Същевременно авторката е приложила разработена и апробирана от нея наукометрична методика, която по обективни показатели експлицира устойчиво нарастващия интерес на световната изследователска общност към тази не само актуална, но и значима проблематика. Комплексността, сложността и широк обхват на разглежданите проблеми са предпоставили големия обем на дисертационния труд – 407

печатни страници, включително с онагледяване от 30 броя фигури и представяне на данни в синтезиран вид в 9 таблици. Авторката е поддържала високо равнище на осведоменост по разглежданата проблематика от авторитетни научни публикации - почти 600 източника, коректно цитирани, които доц. Иванчева ползва от оригиналите, улеснена от отличното владеене на чужди езици. Изследователските резултати са представени в 18 научни публикации, от които една монография, шест студии и три статии в реферирани издания. Две от публикациите са на английски език. Резултатите са докладвани и на десет различни научни форума, пет от които с международно участие.

В дисертацията ясно и изчерпателно са очертани основните параметри на изследването, като изследователският проблем, целите, задачите и основните тези са формулирани в точно съответствие с изследователската тема. В качеството на основен методологически апарат е избран науковедският подход, който се отличава със системност, комплексност и интердисциплинарност. Посочена е адекватна и добре обоснована концептуална рамка, като същевременно са включени коректно представени данни за информационните източници и за географския и времеви обхват на изследването. Направени са важни терминологични уточнения и обстойно са изброени съответните ограничения. Това говори за сериозното и високопрофесионално отношение на авторката към дисертационния труд, който е поставен в ясно оконтурена изследователска рамка, стриктно следвана в богатите на съдържание следващи глави. Представените в края на дисертацията приложения по интересен и убедителен начин допълнително аргументират авторовите тези и изводи.

3. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Дисертационният труд на доц. Иванчева представя богата палитра от многопосочни изследователски резултати, важни както от теоретична, така и от научно-приложна гледна точка. Високо оценявам нейния задълбочен и методологически изключително добре структуриран и обоснован историко-научен анализ на развитието на идеята за социална роля и функции на науката. Като съществен принос бих открила убедително аргументираното във фактологическо и концептуално отношение прецизиране в сравнителен план на основни понятия с близък контекст като „информационно общество” и „общество на знанието” и свързаните с тях процесуално-действени категории „информационен мениджмънт” и „управление на знанието”. Впечатлена съм от ерудицията на анализа на разнообразни теории, модели и концепции, свързани с промените в екзосистемните социални измерения на съвременната наука, които са методологически много добре осмислени от авторката и представени в сравнителна перспектива. Важен приносен момент в изследването е разработката на собствена оригинална интерпретативна схема на науката като трикомпонентна система, функционираща във външна среда с ясно очертани влияещи сфери. Това определено е постановка с голям потенциал за приложение в бъдещи изследвания, обогатяваща теоретически наукознанието и заслужаваща висока

оценка. Безспорно един от най-открояващите се приноси е и изявяването на функционалните характеристики на науката по отношение на обществената ѝ среда под формата на специално разработен модел, прилагайки оригиналната идея за типологизиране на социалните функции като цели и инструментални, представяйки същевременно съответни индикатори за степента им на развитост.

Не на последно място бих изтъкнала и изследванията на авторката, съсредоточени в идентифицирането и анализа на широка гама от съвременни концепции, свързани с релациите фундаментална – приложна наука, както и във връзка с особено добре обоснованата от доц. Иванчева теза за необходимостта от равнопоставено третиране на двата вида изследвания от страна на научната политика. За мен допълнителна значимост на представената дисертация придават синтезираните под формата на системна класификация характеристики на Модус 1 и Модус 2, на формите на обществено участие в научните изследвания, както и на трансформациите в социалния контекст на науката (Таблица 8). Оценявам особено положително и изследването на методологическата саморефлексия на съвременната наука в областта на социологията и на други обществени науки на примера на приложението на теорията на размитите множества.

По мое мнение най-същественят принос, обогатяващ с ново знание областта „социални изследвания на науката и технологиите“, е представената и убедително защитена от авторката иновативна концептуална рамка, базирана на тезиса за „социалноангажирана наука“, която по забележителен начин обобщава и творчески доразвива постановките и реалиите относно променящите се социални функции и роля на науката в условията на развитие на общество на знанието. Доц. Иванчева обаче не спира само до разработката на нова теоретична рамка, но предлага на вниманието на изследователската общност и съответния метричен инструмент (индекс) за оценка на степента на социална ангажираност и релевантност на националните научно-иновационни системи, позволяващ при това тяхното ранжиране за целите на провеждането на сравнителни международни анализи. Това е изключително важен принос с приложен характер на обсъждания дисертационен труд. Искам да отбележа и личната позиция на авторката, отразена в направените препоръки към органите, формиращи научната политика на България, които биха спомогнали за създаването на по-благоприятни условия за научно и обществено развитие на страната ни.

Като цяло, доц. Иванчева успешно е изпълнила поставените амбициозни изследователски задачи и убедително е успяла да докаже своите оригинални авторски тези, че социалните функции, роля и статус на науката търпят съществени трансформации с развитието на „общество на знанието“; съществена роля във визираните трансформационни процеси играе научната и иновационна политика; нараства потенциалът на съвременната наука за социално въздействие; науката като система става все по-зависима от общественото ѝ разбиране, нагласите към нея, обществените ценности и

същевременно – все по-обвързана с обществените интереси и потребност и все по-силно взаимодействаща си с различни социални партньори.

4. Критични бележки и препоръки

Имайки предвид изключителната комплексност и многоаспектност на изследователската проблематика, естествено е авторката да не е успяла да разгледа всички важни подтеми, засегнати в дисертационния труд, по един напълно балансиран по отношение на обем и задълбоченост начин. Така например, проблемът за развитието на иновационната функция на съвременната наука е от особена важност и може би заслужава един по-обстояен и подробен анализ, както и политическите измерения на въпроса за засилването на социалната роля на науката на българска почва. Както и въпросът за значението на новите технологии като фактор за промените в социалните функции и роля на науката. Но това в никакъв случай не е някакъв съществен недостатък на представения труд, а по-скоро следва да се интерпретира като насока за бъдещи изследвания.

5. Заключение

На базата на направените констатации за наличие на съществени научни приноси по една важна и особено актуална проблематика, които безспорно разширяват теоретичния фундамент и обогатяват корпуса на научното знание, същевременно предлагайки полезни и иновативни изследователски инструменти с висока приложна стойност, изказвам категоричното си убеждение, че авторката на дисертационния труд на тема *„Науката в съвременното общество на знанието: роля, статус и социални функции“* доц. д-р Людмила Иванчева покрива всички изисквания за присъждане на научната степен „Доктор на социологическите науки“.

11.11.2015 г.

Подпис:

